Aan de wethouder(s) betreffende de luchtkwaliteit en
Aan de gemeenteraadsleden van alle gemeenten in Nederland

Datum: 25 november 2024
Betreft: **Informatie ter ondersteuning Beleidsontwikkeling Houtstook en de Omgevingswet**

Geachte wethouder(s), geachte gemeenteraadsleden,

Houtstook is veel in het nieuws, zoals de campagne 'Eerlijk over houtstook' van Milieu Centraal en de nieuwe beleidsvoorstellen van de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Ook uw gemeente zal mogelijk bezig zijn met nieuw beleid voor houtstook in het omgevingsplan.

Tijdens de klimaattafels is destijds door de overheid en de kachelbranche besloten dat houtstook gestimuleerd zou kunnen worden vanwege het 'CO2 neutraal' zijn en de door de kachelbranche aanbevolen 'vrijwel schone' EcoDesign kachels.

De Nederlandse burgers zijn langdurig voorgelicht over stooktips en EcoDesign kachels. Daarentegen kregen zij beperkte informatie over het sterk toegenomen bewijs van de schade door houtstook als grote bron van fijnstof, ultrafijnstof, PAK, roet, VOS en CO2-equivalenten, ook uit EcoDesign kachels. Als gevolg van deze voorlichting is het onterechte beeld ontstaan dat je 'schoon' kan stoken. Dit leidt tot de zorgelijke situatie, dat stokers blijven stoken ondanks dat omstanders klagen dat zij daar (ernstige) gezondheidsklachten door krijgen.

Afgelopen maart boden we alle gemeenten informatie aan, waaruit bleek dat schoon stoken niet bestaat en het uitfaseren van houtstook onvermijdelijk is, om de nieuwe WHO-normen te behalen. Milieu Centraal bevestigt dit inmiddels. Er bestaat geen drempelwaarde voor fijnstof, zodat je altijd serieuze gezondheidsrisico's loopt. Milieu Centraal geeft daarom geen stooktips meer.

De gemeente Utrecht wil houtstook uitfaseren. De argumenten worden ondersteund door sterk wetenschappelijk bewijs en op oproepen van vele milieu- en gezondheidsinstanties.
Wij vragen daarom alle andere gemeenten om dit goede voorbeeld te volgen.
Laat het belang van de gezelligheid en het financiële gewin van een kleine minderheid (12,6% stookt binnen en 20% ook buiten) niet langer zwaarder wegen dan het leed en de hoge kosten van de schade aan de volksgezondheid, de natuur en het klimaat.

Het is beter om de bevolking duidelijk te maken dat houtstook door een kleine minderheid voor de maatschappij absoluut niet gezellig is en al helemaal niet goedkoop.
Een belangrijk punt is dat de gezondheidsschade niet alleen optreedt wanneer mensen overlast aangeven. Directe luchtwegklachten zoals geïrriteerde luchtwegen, astma of COPD kunnen mensen goed aan houtrook relateren. Bij andere vormen van gezondheidsschade lukt dat niet, zoals bij een hoge bloeddruk, hartfalen, een beroerte, dementie, ziekte van Parkinson, longkanker of andere kankertypen, diabetes 2, reuma, een depressie, ADHD, autisme of een te klein geboren kind. Toch worden deze aandoeningen in aanzienlijk hogere percentages aangetroffen bij (licht) verhoogde PM2,5 fijnstof concentraties, ook in Europees onderzoek.

Wat zijn de feiten?

Houtstook is landelijk de grootste bron van het uitgestoten PM2,5 (27%) en van PAK (75%) en een grote bron van benzeen (29%) en schadelijk roet. Deze percentages zijn in woonwijken nog hoger omdat de piekbelasting bij de bron in onze woonwijken plaatsvindt. Geoxideerde PAK (Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen) in het PM2,5 blijken de belangrijkste bron voor de oxidatieve schade, gezien in weefsels en afweercellen als gevolg van het PM2,5, naast de (veroorzaakte) ontstekingsreacties. Uit tienjarig onderzoek in Londen bleek dat het roet uit houtstook de meeste oversterfte geeft, al na een hogere roetwaarde gedurende één dag. Dit roet met PAK vervuilt ook ons milieu. Zo beschadigt PM2,5 het geheugen van bijen en de antennes van insecten zodat zij feromonen niet meer goed kunnen waarnemen, van belang bij het voedsel zoeken en bij de voortplanting, wat bijdraagt aan de sterke afname van insecten.

Zelfs een EcoDesign houtkachel stoot nog 3.100 keer meer PM2,5 uit dan een Cv-ketel op gas en ook 5 keer zoveel CO2-equivalenten, zoals CO2, lachgas, methaan en roet, volgens Deense en Duitse wetenschappers. Een 'betere' verbranding maakt het fijnstof (met roet en PAK) kleiner, er ontstaat meer ultrafijnstof. Dat is niet beter, ultrafijnstof is juist schadelijker omdat het 5 keer meer in de longblaasjes terechtkomt en in tegenstelling tot fijnstof ook in het bloed. Een EcoDesign pelletkachel stoot tot wel 110 miljoen deeltjes ultrafijnstof per cm^3 uit. De WHO adviseert om gemiddelde uur-waarden hoger dan 20.000/cm^3 met prioriteit te verlagen. De uitstoot van ultrafijnstof uit pelletkachels is dus 5.500 keer hoger.

Er is sterk wetenschappelijk bewijs dat de WHO-norm voor PM2,5 - die in 2030 van kracht zal worden - nog altijd 11,8% oversterfte en de vele eerdergenoemde invaliderende ziekten veroorzaakt. Houtstook als grootste bron van dit PM2,5 draagt dus in sterke mate bij aan de hoge zorg- en verzuimkosten, die deze ziekten tot gevolg hebben. De stoker is misschien wel goedkoop af maar voor de maatschappij is stoken op hout dus heel erg duur.

Het is belangrijk dat gemeenten haar burgers goed informeert om misleiding door de kachelbranche te voorkomen. De kachelbranche beweert namelijk dat het wel mogelijk is om schoon, milieuvriendelijk en goedkoop te stoken, al heeft de Reclame Code Commissie de sector hierom herhaaldelijk berispt (zie Trouw) of op de non-compliance lijst geplaatst.

De Nederlandse Haarden en Kachelbranche (NHK) doet in haar brief aan de gemeenten van 18 november, de **gezondheidsklachten af als 'onderbuikgevoelens'**. Zij beweert dat EcoDesign hout- en pelletkachel slechts een geringe hoeveelheid fijnstof uitstoten: 40 en 20 milligram/m^3. TNO (blz. 21) heeft aangetoond dat in 80% van de controle-testen deze kachels meer dan tweemaal zo veel uitstoten. Als er niet wordt getest onder gekunstelde lab-omstandigheden en het fijnstof dat later condenseert ook wordt mee gemeten, dan stoten EcoDesign houtkachels zelfs 7 keer meer fijnstof uit, volgens Zweedse en Noorse testinstanties. Het fijnstof uit houtrook bestaat voor 90% uit PM2,5. Het gaat dan om 0,9 x7x40 is 252 milligram/m^3 aan PM2,5 ofwel om 252.000 *micro*gram/m^3. De WHO adviseert dat de gemiddelde dagwaarde voor PM2,5 niet meer dan 15 *micro*gram/m^3 mag zijn. De uitstoot is dus 16.800 keer zo hoog.

EcoDesign kachels zijn dus helemaal niet schoon, goedkoop en duurzaam.
Voor meer informatie inclusief de bronnen verwijzen we naar 'Bronnen voor gemeenten' op onze website.

Wat kunt u als gemeente (nog meer) doen?

Het beleidsplan van Utrecht om houtstook te verbieden, is eigenlijk de enige verdedigbare optie, gezien de huidige wetenschappelijke feiten en de zorgplicht van gemeenten. In 2025 is in Utrecht het buiten stoken verboden, evenals de plaatsing van houtkachels in nieuwbouw.

Het is belangrijk dat burgers goede informatie van gemeenten ontvangen waaruit blijkt dat schoon stoken niet bestaat en dat houtstook daarom verboden gaat worden.
'Eerlijk over houtstook' van Milieu Centraal geeft goede informatie en gaat zowel over een oudere houtkachel als over een moderne EcoDesign.
Daarnaast is het belangrijk om economische stokers te ondersteunen bij de isolatie van de woning en een (hybride) warmtepomp en om gezelligheidsstokers **alternatieven** te adviseren zoals lichtjes, elektrische kaarsen of desnoods schone vlammen op de TV of in een elektrische haard en voor buiten een elektrische BBQ en tuinlampionnen. Niet-stokende Nederlanders (80%) lukt het namelijk ook om huis en tuin gezellig te maken.

Een goede tussenstap is een **stookverbod bij code rood en oranje** van de Stookwijzer, zie daarvoor de beleidsregel van Amersfoort. De voorlichting over de Stookwijzer kan gegeven worden met 'Denk aan je buur, even geen vuur'. Hoewel ook bij hogere windsnelheden bij code geel van de Stookwijzer, nog hoge en soms zelfs *hogere* fijnstofwaarden worden gemeten, neemt de totale stooktijd hierdoor af. Deze maatregel kan u aanvullen met het instellen van een **vast stookdagdeel** per week met daarbuiten een stookverbod voor zowel binnen als buiten, zodat veilig ventileren en buiten spelen grotendeels wel mogelijk is.

Om steekproefsgewijs en ook bij (anonieme) klachten te kunnen handhaven, is het nodig om te meten met een warmtesensor en fijnstofmeter in de eventuele uitstoot (bij kachelpijp of schoorsteen) met een drone of uitschuifbare stellage. Politie en brandweer hebben ervaring met het vliegen met drones boven bebouwing en in het donker.

Voor het instellen van een houtstookverbod, is het noodzakelijk om mensen met een moderne **EcoDesign kachel als hoofdverwarming te compenseren, om lange overgangstermijnen te voorkomen**. Zij zijn helaas onterecht voorgelicht dat deze houtkachels en -ketels schoon en duurzaam zouden zijn.
Daarna zou houtstook als hoofdverwarming wettelijk verboden moeten zijn, om inconsistent beleid te voorkomen. Houtstook liefhebbers kunnen hiertoe overgaan en zich erop beroepen om inperkende maatregelen te ontlopen, met een slechtere luchtkwaliteit tot gevolg.

Wij hopen met deze informatie bij te bijdragen aan de beleidsontwikkeling ten aanzien van houtstook in het omgevingsplan, zodat het leed en de hoge kosten van de schade aan de volksgezondheid, de natuur en het klimaat, niet langer dan nodig hoeft plaats te vinden.
Met voortvarend beleid en ruime compensatie bij de vervanging van EcoDesign kachels als hoofdverwarming, is het mogelijk om voor 2030 houtrookvrij te zijn. Voor mensen die (dagelijks) lijden onder het in eigen huis en tuin moeten inademen van houtrook, is vijf jaar wachten nog heel erg lang. Wij zijn graag bereid tot het geven van een toelichting.

Met hartelijke groet,

Inge Everhardus, Anne-Marie Monnikhof en Machteld Derks

Bestuur Stichting HoutrookVrij
info@houtrookvrij.nl
www.houtrookvrij.nl

Uitstoot PM2,5 in 2022

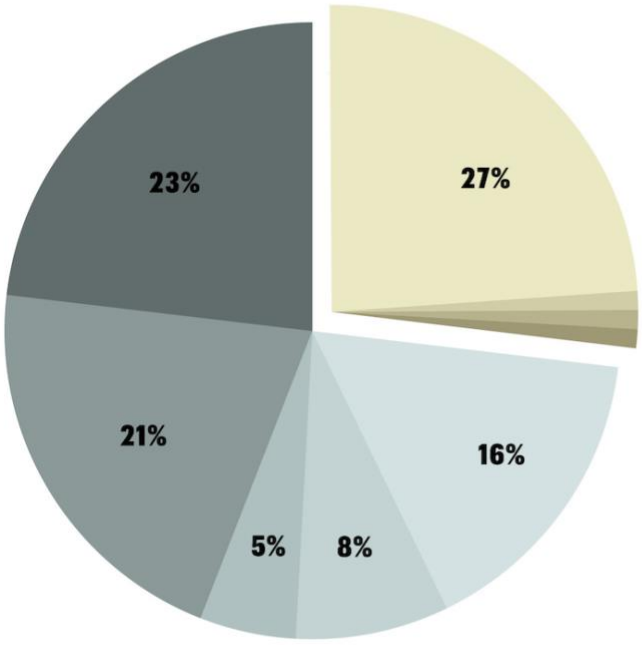

CONSUMENTEN HOUTSTOOK	**27%**
Houtstook binnen	23%
Houtstook buiten/BBQ	2%
Woningbranden agv binnenstook	1%
Vreugdevuren	1%
REST	**73%**
Vervoer/verkeer: Zeescheepvaart	16%
Vervoer/verkeer: Wegverkeer	8%
Vervoer/verkeer: Binnenscheepvaart/Luchtvaart/Rail	5%
Industrie/Tata Steel	21%
Rest: rest consumenten/bouw/landbouw/handel/afval	23%

© 2024, houtrookvrij.nl / graphic frenz.nl / bron: Emissieregistratie, cijfers nog niet aangepast aan hoge gasprijs

Uitstoot PAK in 2022

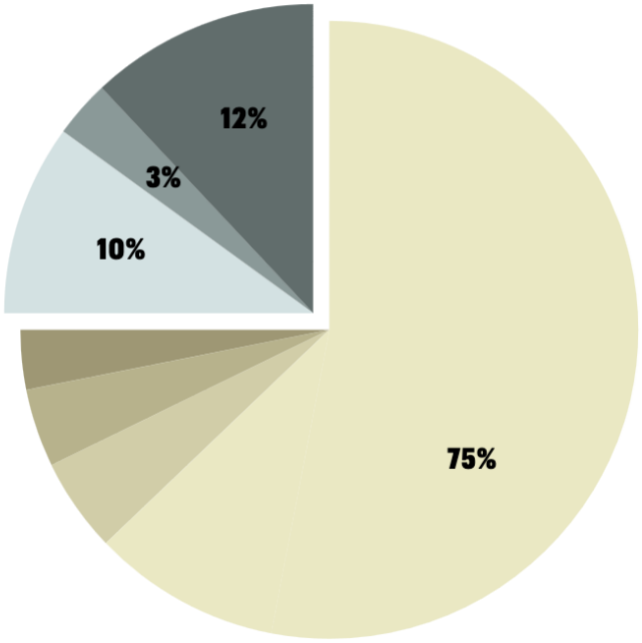

CONSUMENTEN HOUTSTOOK	**75%**
Binnenstook	63%
Vreugdevuren	5%
Woningbranden agv binnenstook	4%
Buiten/BBQ	3%
REST	**25%**
Verkeer/vervoer	10%
Industrie /Tata Steel	3%
Rest: rest consumenten/bouw/landbouw/handel/afval	12%

© 2024, houtrookvrij.nl / graphic frenz.nl / bron: Emissieregistratie, cijfers nog niet aangepast aan hoge gasprijs